

регіональної політики.

Таким чином, відзначимо, що формування алгоритму досягнення сталого розвитку регіону є одним із ключових завдань, що стоять перед керівництвом регіонів. Цей алгоритм може працювати лише при ефективній системі управління, яка є безліччю взаємопов'язаних об'єктів і суб'єктів, використовуваних механізмів, принципів, методів і функцій управління в умовах зміни зовнішньої та внутрішньої економічної й політичної кон'юнктури.

Список використаних джерел:

1. Білорус О.Г., Мацейко Ю.М. Глобальна перспектива і сталий розвиток: Системні маркетинг. досл. – К.: МАУП, 2005. – 492 с.
2. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії: Монографія. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 240 с.
3. Згуровський О.М. Дослідження переривистого характеру глобалізації в контексті суспільного розвитку та безпеки країн світу (Ч. 1) // Системні дослідження та інформаційні технології.– 2009.– №2. – С. 121–133.
4. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації. – К.: Либідь, 2000. – 234 с.
5. Шевчук В.Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. – К.: Геопринт, 2006. – 200 с.
6. Концепція переходу України до сталого розвитку [Електронний ресурс] www.mon.gov.ua/images/files/.../2012/konceptcia.doc
7. Monterrey Consensus of the International Conference on Financing for Development // www.un.org.

УДК 332.146.2

А.М.Гуменюк, к.е.н.,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

З'ясовано, що загрози економічній безпеці обумовлені змінами зовнішніх та внутрішніх елементів середовища функціонування регіону. Запропоновані класифікаційні ознаки загроз регіону допоможуть при аналізі ймовірності, прогнозуванні та контролюванні виникнення негативних наслідків від існуючих загроз економічній безпеці, визначенні джерела небезпеки та ступеня і масштабів негативного впливу.

Выяснено, что угрозы экономической безопасности обусловлены изменениями внешних и внутренних элементов среды функционирования региона. Предложенные классификационные признаки угроз региона помогут при анализе вероятности, прогнозировании и контроле возникновения негативных последствий от существующих угроз экономической безопасности, определении источников опасности, степени и масштабов негативного влияния.

It is found out, that threat to economic security conditioned by the changes of external and internal elements of environment of functioning of region. The offered classification signs of threats of region will help at the analysis of probability, prognostication and controlling of origin of negative consequences from existent threats economic security, determination of source of danger and degree and scales of negative influence.

Ключові слова: національна економіка; економіка регіону; економічна безпека регіону; внутрішні та зовнішні загрози; деструктивні чинники впливу на економічну безпеку регіону.

Дослідження проблем зміцнення економічної безпеки держави та регіону пов'язані з розвитком теоретичних основ безпеки, окресленням основних чинників загроз, з аналізом стану економічної безпеки в умовах участі в процесах глобальної економічної інтеграції. Особлива увага акцентується на сутнісних характеристиках безпеки на основі аналізу чинників та факторів

безпеки, критеріїв оцінки вразливості національних економік, класифікації загроз економічній безпеці та механізмів їх локалізації. Зазначені проблеми відображені в працях В.Андрійчука, І.Бінька, О.Власюка, З.Варналія, В.Горбуліна, М.Єрмошенка, Я.Жаліла, А.Качинського, Т.Ковальчука, А.Мокія, В.Мунтіяна, Г.Пастернака-Таранушенка, А.Сухорукова, Ю.Харазішвілі, В.Шлемка та зарубіжних науковців: Л.Абалкіна, Г.Вечканова, А.Гранберга, С.Єчмакова, А.Колосова, В.Котилка, А.Кукліна, Є.Олейнікова, А.Татаркіна, В.Тамбовцева, В.Сенчагова, Л.Брауна, Б.Бузана, Х.Мауля, Х.Мальгрема, Х.Моргензана, Л.Мієрі, М.Цілінські.

Аналіз соціально-економічного розвитку країни показує, що причини виникнення загроз економічній безпеці мають регіональний характер. Зростання диспропорцій в рівнях соціально-економічного розвитку різних регіонів сприяє виникненню і подальшому посиленню негативних процесів у господарському комплексі, які впливають на стабільність функціонування економіки, суверенність держави. Ситуація особливо загострюється зростанням соціальної нерівності різних верств населення регіонів, що приводить до порушення суспільної злагоди в країні. Державна незалежність, захищеність багато в чому залежать від регіональних аспектів, тому важливо досліджувати економічну безпеку регіону як складову формування національної безпеки держави.

Загалом, зазначимо, що в теоретико-методологічному плані поки відсутній чіткий підхід до створення системи забезпечення економічної безпеки країни загалом, а на регіональному рівні проблем ще більше (не визначено мінімальний інформативний набір індикаторів, їхні порогові значення, не вирішено методичні питання організації моніторингу та прийняття рішень стосовно запобіганню загроз економічній безпеці тощо). Будь-який регіон під дією загальноукраїнських тенденцій соціально-економічного розвитку виявляє свої характерні проблеми, пов'язані з формуванням і функціонуванням системи безпеки, які визначаються особливостями самої території, наприклад, її геополітичним положенням, кліматичними умовами, рівнем забезпеченості природними ресурсами, структурою галузей економіки, національним складом населення.

Метою статті є обґрунтувати взаємодію та вплив зовнішніх і внутрішніх загроз на економічну безпеку регіону.

Загрози економічній безпеці більш мінливі, значною мірою диверсифіковані і не завжди передбачені. Тому при аналізі внутрішніх і зовнішніх загроз необхідно спеціально аналізувати непередбачені чинники, які обумовлюють можливі загрози. Одним з важливих підходів до аналізу загрози є визначення т. зв. "шкали пріоритетів безпеки", класифікація та ранжування загроз за їх характером та рівнем небезпеки, яку вони представляють. Такі науковці, як В.С. Гусєв, В.А. Дьомін, Б.І. Кузін пропонують наступні класифікаційні ознаки загроз:

- сфера людської діяльності (політична, економічна, соціальна, правова, військова, загострення міжнаціональних відносин, екологічна, демографічна, генетична, науково-технічна, технологічна, ідеологічна, психологічна,

інтелектуальна, інформаційна, сировинна);

- джерело загрози (внутрішні – джерело на території України; зовнішні – джерело, розташоване за кордоном);
- відношення до людської діяльності (об'єктивні – формуються незалежно від цілеспрямованої діяльності; суб'єктивні – створюються свідомо);
- ймовірність реалізації (реальні – можуть здійснитися в будь-який час; потенційні – у випадку формування певних умов);
- залежно від наслідків (загальні – реалізуються по всій Україні або більшості її суб'єктів, локальні – на окремих суб'єктах) [1, с. 21].

Шкала пріоритетів безпеки може зазнавати змін залежно від конкретної ситуації, характеру і рівня загроз. Зокрема, у наш час головна загроза Україні знаходиться у внутрішній сфері і визначається внутрішніми проблемами соціально-економічного, політико-правового, етичного, екологічного, енергетичного плану.

Основою організації, планування та реалізації практичних дій системи забезпечення економічної безпеки є аналіз концепції загрози, оцінка характеру реальних і потенційних внутрішніх та зовнішніх небезпек і загроз, кризових ситуацій. Система реальних і потенційних загроз не постійна, інколи загрози можуть з'являтися і зникати, зростати і зменшуватися залежно від конкретної ситуації, при цьому буде змінюватися їх вплив на економічну безпеку. Наприклад, в умовах нестійкого розвитку головна загроза економічної безпеки України у внутрішній сфері визначається внутрішніми проблемами соціально-економічного, політико-правового, екологічного розвитку тощо. Згідно з класифікацією загроз економічній безпеці, перш за все, розрізняють сфери (джерела) виникнення загроз. Основними внутрішніми загрозами для України та її регіонів є:

1. Рівень конкурентоспроможності виробленої в країні продукції як найбільш об'єктивний інтегральний критерій життєздатності держави.

2. Низький рівень обробки експортної продукції, втрата ринків машинобудівної продукції.

3. Криміналізація приватного і державного секторів економіки.

4. В умовах недосконалості діючого законодавства, відсутності сильної незалежної судової системи, корупції на всіх рівнях влади відбувається перерозподіл власності, який характерний тим, що використовує не лише адміністративний ресурс, але й можливості подвійного тлумачення діючого законодавства.

5. Розвиток «тіньового» та неформального секторів економіки України.

6. Низька інвестиційна та інноваційна активність потенційних українських інвесторів, зростання вкладень капіталів у комерційну, посередницьку та фінансову діяльність на шкоду виробничої.

7. Нестійкість виробничо-економічної ситуації ініціює появу внутрішніх загроз у соціальній сфері, значна диференціація доходів населення приводить до росту соціальної напруженості.

8. Значне падіння рівня життя населення загострило демографічні проблеми.

9. Зростання загроз виникнення аварій і катастроф техногенного характеру із значними негативними екологічними наслідками.

До основних зовнішніх загроз економічної безпеки необхідно віднести такі:

1. Українську економіку характеризує висока залежність від зовнішньоекономічної кон'юнктури, від політичних та економічних рішень інтеграційних угруповань зарубіжних країн, міжнародних фінансових і торговельних організацій, які утискують інтереси України у сфері економіки.

2. Завоювання іноземними підприємствами внутрішнього українського ринку за багатьма видами товарів і, як наслідок, залежність України від імпорту багатьох видів товарів.

3. Високий рівень зовнішнього державного боргу, пов'язане з цим зростання витрат бюджету на його погашення, а також посилення намагань його використання для впливу на прийняття економічних та політичних рішень керівництва України.

4. Придбання іноземними фірмами українських підприємств з метою витіснення вітчизняного виробника з виробничої сфери, а потім зовнішнього і внутрішнього ринку.

5. Недостатній експортний і валютний контроль та необлаштованість митного і державного кордону.

За природою виникнення загроз прийнято розрізняти: економічні, політичні, соціальні, правові, військові, техногенні, екологічні та інші. Також пропонується класифікувати загрози економічній безпеці на основі таких ознак: можливість прогнозування, об'єкт зазіхання, можливість запобігання, рівень відкритості, ймовірність реалізації, величина можливого збитку, наслідки та час виникнення, ймовірність виникнення.

Причиною виникнення загроз може бути і людська діяльність. Такі загрози економічній безпеці поділяються на об'єктивні і суб'єктивні. Об'єктивні виникають без участі і волі господарюючого суб'єкта, незалежно від прийнятих рішень, дій керівництва. Зокрема, це стан фінансової кон'юнктури, природні катаклізми, технічні новації тощо. Їх необхідно прогнозувати, оцінювати і враховувати при прийнятті рішень. Суб'єктивні – породжені умисними чи неумисними діями людей, різноманітних органів і організацій, в т.ч. державних і міжнародних.

На основі статистичних даних виокремимо та проаналізуємо основні загрози економічній безпеці України за період 2010-2012 рр.:

1. Втрата виробничого потенціалу внаслідок високого ступеня зносу основних фондів. Сьогодні знос обладнання у більшості галузей становить 65,0%. Вибуття фондів більш ніж в 1,5 рази перевищує їх впровадження [2, с.93].

2. Державний і гарантований державою борг України на 31 грудня 2012 р. становив 516,405 млрд. грн., або 64,607 млрд. дол., тоді як станом на 31 грудня 2011 р. – 473,122 млрд. грн, тобто борг України зріс на 9,1% [3].

3. За індексом глобальної конкурентоспроможності Україна у 2012 р. посіла 73 місце зі 144 країн [4]. Середня конкурентоспроможність вітчизняної продукції

та конкуруючий імпорт негативно впливає на українських товаровиробників, які виробляють продукцію на внутрішній ринок.

4. Рівень бідності населення та низька якість життя значної частини українців. Частка населення України у I кварталі 2012 р. із середніми загальними доходами на особу на місяць нижче прожиткового мінімуму зменшилася, порівняно з I кварталом 2011 р., на 5%, але величина її значна і становить 25%. Співвідношення між загальними доходами 10% найбільш та найменш забезпеченого населення у 2012 р. становило 5,6 рази [5].

5. Зростання кількості безробітних. За методологією МОП безробіття в Україні у 2011 р. становило 1732,7 тис. (7,9%), у 2012 – 1952,0 тис. (8,1%) [6].

6. Масштаби відпливу капіталу з України в останні роки сягнули загрозливого для національної економічної безпеки рівня. За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, з часу проголошення незалежності з України вивезено близько 30 млрд. дол. США, причому щорічний обсяг відпливу капіталу з України становить близько 1,5-2,0 млрд. дол. [7].

Особливістю досліджуваного періоду є поєднання загроз у фінансовій сфері, зокрема у значному навантаженні на ВВП, на фінансово-банківську систему виплат по зовнішньому боргу, з посиленням негативних тенденцій у відтворенні основного капіталу. Це породжує збої у функціонуванні життєзабезпечуючих галузей та виробництв (енергетика, транспорт, житлово-комунальне господарство).

Як ми вже зазначали, безпосередню небезпеку економічним інтересам створюють внутрішні економічні загрози, які порушують нормальний розвиток суспільного відтворення. Такими загрозами є: перетворення української економіки в об'єкт політичного протистояння політичних еліт, партій і рухів; розрив господарських зв'язків по горизонталі і вертикалі, втрата керованості даними зв'язками, що приводить до зниження ефективності використання обмежених ресурсів, викликає спад виробництва та інвестицій; деградація техніко-технологічної бази господарства; безробіття та інфляція; ухилення від оподаткування; монополізація української економіки; криміналізація економіки і суспільства; розміри внутрішнього і зовнішнього боргу; вплив валютних ресурсів.

Однією з вагомих зовнішніх загроз є зростання імпортової залежності, надмірна відкритість економіки. В Україні триває падіння промислового виробництва. У першому кварталі 2013 року у ключових для української економіки галузях – видобуванні, металургії та машинобудуванні – було зафіксовано падіння на 3,6%, 6,6% та 11,4% відповідно [8]. Падіння обсягів виробництва, втрата ринків збуту, структурна деградація і технологічний регрес сприяють економічному спаду. Зменшення інтелектуального, інформаційного та науково-технічного потенціалу України, інвестиційна криза, загрози технологічній безпеці та втрати від надзвичайних ситуацій, аварій і катастроф становлять значну загрозу для соціально-економічного розвитку України. Серйозною зовнішньою загрозою є відсутність цілісної нормативної бази регулювання зовнішньоекономічної діяльності, залежність від імпорту,

нерозвиненість інфраструктури підтримки вітчизняного експорту, втрата освоєних ринків збуту, вплив інтелектуальної власності і кадрів за кордон, вивіз валюти, сировина тощо. Виходячи з виявлених та систематизованих загроз економічній безпеці, постає завдання її зміцнення з урахуванням глобалізації економічних процесів.

Як зазначає В.В.Кузьменко, для забезпечення економічної безпеки регіону вирішальне значення має попередження виникнення загроз [9]. Він доводить, що загроза – це можливість чи неминучість виникнення соціально-економічних, природних або техногенних явищ із прогнозованими, але неконтрольованими небажаними подіями, що можуть статись у певний момент часу в межах даної території, спричинити смерть людей чи завдати шкоди їхньому здоров'ю, привести до матеріальних і фінансових збитків, погіршити стан довкілля тощо. Основні загрози економічній безпеці регіону (потенційні та реально існуючі) та існуючі між ними взаємозв'язки наведені на рис. 1.

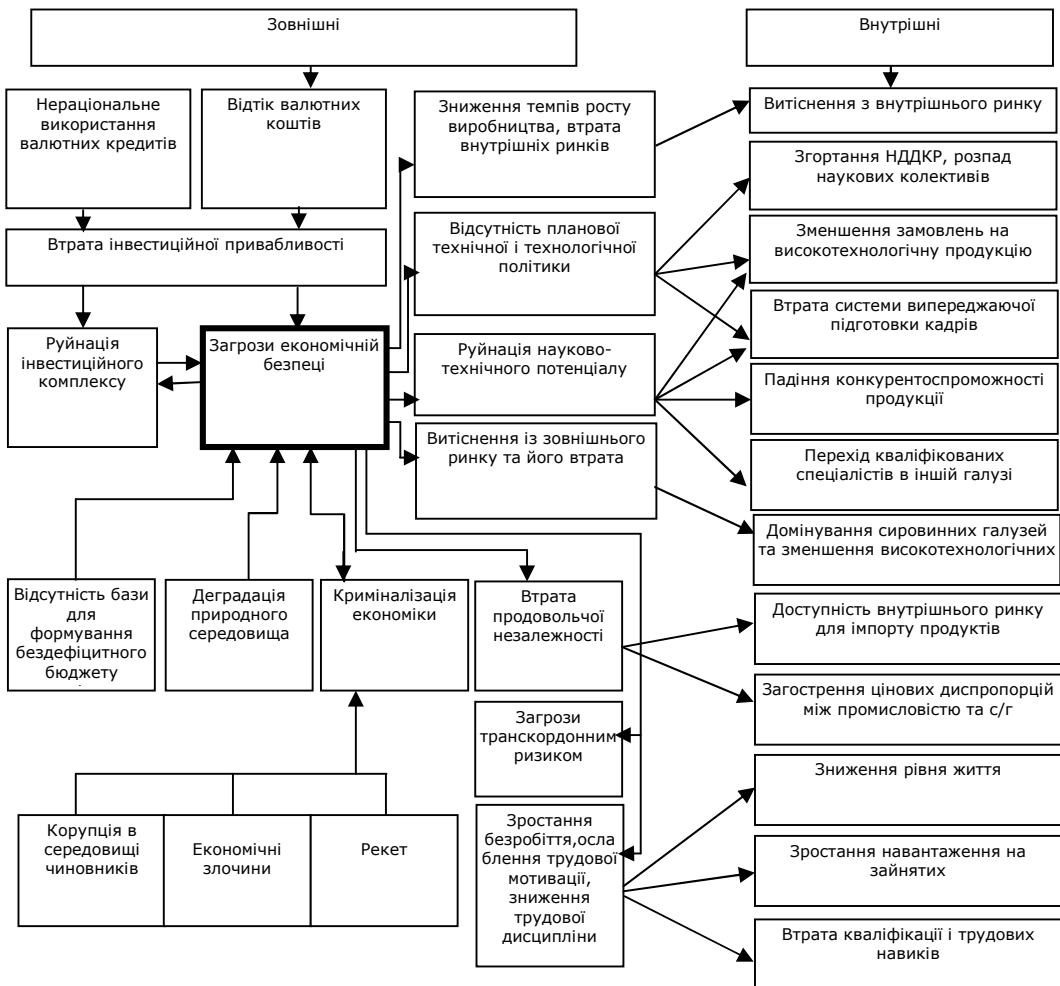

Рис. 1. Загрози економічній безпеці регіону

Виокремимо основні загрози економічній безпеці регіону:

1. Низькі темпи росту обсягів виробництва та втрата внутрішнього ринку. Недовантаження виробничих потужностей, закриття окремих виробництв і, як наслідок, руйнування технологічного потенціалу призводить до згортання прогресивної структури вітчизняної промисловості на власній матеріальній базі.

2. Руйнування науково-технічного потенціалу і деіндустріалізація економіки. Згортання НДДКР, розпад наукових колективів, зменшення замовлень на високотехнологічну продукцію, перехід висококваліфікованих спеціалістів у невиробничу сферу, домінування та розвиток сировинних галузей та зменшення високотехнологічних галузей призводить до деградації науково-технологічного потенціалу та зниженню конкурентоспроможності території. Реалізація даної загрози на території, з одного боку, характеризується уповільненою та латентною динамікою, а з іншого – враховуючи сформовану територіальну спеціалізацію розміщення наукомістких виробництв (територіальні спеціалізовані науково-виробничі центри), може призвести до втрати окремих "ланок" науково-виробничого процесу і деіндустріалізації.

3. Посилення можливостей реалізації транскордонних ризиків. У цьому випадку наслідки екологічних, техногенних та інших катастроф можуть передаватися "по ланцюжку" в сусідні регіони, що призведе до необхідності вкладати кошти в локалізацію джерел цих загроз та їх усунення.

4. Втрата продовольчої незалежності призводить до загострення цінових диспропорцій між промисловістю та сільським господарством. Відкриття внутрішнього ринку для імпортних продуктів та відмова від розумного патерналізму стосовно вітчизняних виробників призводить до невпевненості у стабільному забезпеченні населення продуктами харчування, посиленні залежності від поставок з інших регіонів, руйнації сільськогосподарського комплексу регіону та країни.

5. Зростання безробіття, послаблення трудової мотивації і, як наслідок, зниження трудової дисципліни, зростання навантаження на зайнятих, зниження рівня життя населення, різка диференціація в доходах, а отже, руйнування споживчого ринку викликає зростання соціальних конфліктів.

6. Криміналізація економіки. Зростання економічних злочинів, корумпованість чиновників викликають недовіру людей у можливість забезпечення правового захисту.

7. Деградація природного середовища. Зростання техногенних навантажень та зниження стійкості природних територіальних комплексів призводить до росту кількості захворювань та вимушеної міграції населення в інші, більш екологічно сприятливі регіони.

8. Відсутність стабільної бази для формування бездефіцитного бюджету території. Таке порушення відображається на галузях соціальної сфери, збільшує дотаційність територіальних бюджетів, породжує необхідність запозичень, що призводить до загальної нестійкості регіональної економіки.

9. Відсутність планової технологічної і технічної політики призводить до втрати інвестиційної привабливості, руйнуванню цілеспрямованої системи

підготовки кадрів, падінню конкурентоспроможності вітчизняної продукції, втраті передових технологій, збільшенню витрат на закупку імпоротної техніки тощо.

10. Втрата зовнішнього ринку. Згортання високотехнологічних виробництв, особливо в експортних галузях, зростання експорту сировини при зниженні експорту наукомісткої та високотехнологічної продукції призводить до непропорційних потоків валютних надходжень, що знижує можливість оновлення машин та обладнання у наукомістких галузях. Від'ємне сальдо зовнішньоторговельного балансу, нераціональне використання валютних надходжень і кредитів при відсутності чіткої нормативної бази створюють непривабливий інвестиційний клімат на внутрішньому технологічному ринку.

Джерелом виникнення даних загроз є система економічних відносин не лише між суб'єктами ринку. Регіон у структурі ринкових відносин є самостійним господарюючим суб'єктом і вимушений самостійно забезпечувати економічну безпеку, передбачити і запобігти дії деструктивних чинників, які виникають як всередині держави, так і за її межами. Як зазначають українські науковці С.Біла, З.Герасимчук, В.Жук, Л. Ковальська, М.Кушнір, А.Сундук, О.Шевченко, поєднання системного впливу ендогенних та екзогенних ризиків із регіональною диференціацією становить загрозу розвитку економіки регіону та національної економіки [10, с.3-9; 11, с.3-5; 12, с.137-139; 13, с.119-125]. Рівень негативного впливу загроз економічній безпеці України відрізняється по різних регіонах України, залежно від специфіки економічної та соціальної ситуації в кожній області. Тому, якщо негативний вплив таких загроз, як криміналізація економіки, "тінізація" виробництва та постійно зростаючий рівень економічної злочинності, визначається як найнебезпечніший практично в усіх областях України, то щодо впливу інших загроз ситуація в регіонах має суттєві розбіжності.

Зокрема, у тих регіонах України, де визначальною економічною спеціалізацією є сільське господарство та виробництво продовольчих товарів (Вінницька, Волинська, Полтавська, Черкаська, Хмельницька, Тернопільська, Чернігівська області), найгострішими загрозами є: втрата зовнішніх ринків збуту; агресивне проникнення на вітчизняний ринок іноземних виробників; зростання безробіття; недосконалість фінансового, податкового, митного законодавства країни; структурна та цінова диспропорція. Подібна ситуація склалася також у тих регіонах, де переважно розташовані експортно-орієнтовані виробництва, з низьким рівнем обробки, великим енерго- та ресурсоспоживанням, які виготовляють сировину або ж напівфабрикати (Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Сумська області).

Цілком інша ситуація спостерігається у регіонах, де домінують галузі з високим рівнем обробки, які випускають кінцевий продукт. Таку структуру має економічна орієнтація господарств у Харківській, Одеській, Миколаївській, Запорізькій, Львівській, Чернівецькій, Івано-Франківській областях. Тут розташовувалися і розташовані високотехнологічні виробництва, машинобудівного комплексу, підприємств оборонного профілю. У більшості з

цих областей чимало закладів науково-технічного профілю. Основні загрози для вказаних областей такі: втрата зовнішніх ринків збуту продукції; розрив господарських зв'язків з іноземними партнерами; зростання імпоротної залежності за деякими стратегічно важливими видами сировини та енергоносіїв; невизначеність державної науково-технічної політики; втрата вітчизняного науково-технічного потенціалу; непродумана корпоратизація та приватизація підприємств, унаслідок якої були зруйновані виробничі й технологічні зв'язки.

Система взаємодії і динамічного розвитку загроз безпеці є підставою про необхідність комплексного, системного підходу до вирішення питань забезпечення безпеки на будь-якому рівні управління (держава, регіон, підприємство). Порівняльний аналіз загроз вказує, що найбільш небезпечними внутрішні загрози. Водночас, зовнішні загрози в силу системності всієї сукупності загроз посилюють небезпеку внутрішніх загроз.

Запропоновані класифікаційні ознаки допоможуть при аналізі ймовірності, прогнозуванні та контролюванні виникнення негативних наслідків від існуючих загроз економічній безпеці, визначенні джерела небезпеки та ступеня і масштабів негативного впливу. Це сприятиме можливості упередження дії негативних чинників або більш швидкому реагуванню на виникнення небезпеки. Загрози безпеці неможливо підпорядкувати певній універсальній ієрархії рангів. Комплексний аналіз існуючих загроз економічній безпеці дозволив зробити висновок про те, що вони є динамічною системою причинно-наслідкових зв'язків із значною кількістю зворотних залежностей, існування яких може суттєво посилити деструктивну дію будь-якої конкретної загрози економічній безпеці.

Загрози економічній безпеці обумовлені змінами зовнішніх та внутрішніх елементів середовища функціонування регіону, до того ж ймовірність реалізації загрози тим вища, чим більше її інтенсивність. Рівень негативного впливу загроз на економічну безпеку регіону залежить від структури господарського комплексу та соціально-економічної ситуації в регіоні. Загрози економічній безпеці у галузях матеріального виробництва практично миттєво трансформуються у соціальну сферу регіону.

Список використаних джерел:

1. Экономика и организация безопасности хозяйствующих субъектов, 2-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – 288с. – ISBN: 5-94 723-791-1.
2. Статичний щорічник України за 2011 р. – К., ТОВ «Август Трейд», 2012. – 558 с. – ISBN: 978-966-2224-36-8.
3. Електронний ресурс www.day.kiev.ua/uk/news/250113-derzhavniy-borg-ukrayini-zris-na-91-za-2012-rik.
4. Електронний ресурс ung.in.ua/ua/news/62.
5. Електронний ресурс www.newsru.ua/finance/09sep2011/pmin.html.
6. Електронний ресурс economics.unian.net/ukr/news/162972-river-bezrobittya-v-ukrajini-zametodologiyu-mop-u-2012-rotsi-stanoviv-81.html.
7. Електронний ресурс economy-confer.com.ua/full-article/700.
8. Електронний ресурс www.epravda.com.ua/columns/2013/03/26/367665/.
9. Кузьменко В. В. Економічна безпека та сталий розвиток: взаємодія на регіональному рівні: дис. ...к.е.н.: спец. 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / В. В. Кузьменко. – Донецьк, 2007. – 148 с.
10. Регіони України у післякризовий період: ризики та перспективи розвитку: аналіт. доп. / С.О.

Біла, О. В. Шевченко, В. І. Жук, М. О. Кушнір [та ін.]; за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 104 с. – ISBN: 978-966-554-138-7.

11. Стратегія розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів "круглого столу" / за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 88 с. – ISBN: 978-966-554-121-9.

12. Сундук А. Регіональна диференціація як загроза розвитку національної економіки / А. Сундук // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №4(9). – С. 137-139.

13. Герасимчук З. В. Конкуреноспроможність регіону: теорія, методологія, практика: Монографія / З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. – Луцьк "Надстир'я", 2008. – 244 с. – ISBN: 978-966-517-632-9.

УДК 338.2

В.Є.Лучик, д.е.н.,

Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

МОДЕЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті запропоновано модель механізму реалізації державної політики регіонального розвитку, для якого інституційна і фінансова складові є основними. Саме такий механізм формування і реалізації державою політики регіонального розвитку забезпечуватиме комплексну та узгоджену дію органів державного та регіонального рівнів і спрямовуватись на досягнення цілей стійкого розвитку регіонів країни.

В статье предложена модель механизма реализации государственной политики регионального развития, для которого институциональная и финансовая составляющие являются основными. Именно такой механизм формирования и реализации государством политики регионального развития обеспечивает комплексное и согласованное действие органов государственного и регионального уровней и направлен на достижение целей устойчивого развития регионов страны.

The paper proposes a model mechanism for the implementation of the state policy of regional development, for which the institutional and financial components are basic. This is the mechanism of the formation and implementation of the state policy of regional development provides a comprehensive and coordinated action of the state and regional levels and is aimed at achieving sustainable development of the regions of the country.

Ключові слова: державна політика регіонального розвитку, інституційна і фінансова складові механізму, регіональна диференціація.

Нескоординованість і неузгодженість дій органів різних рівнів влади, відсутність єдиного, головного виконавчого органу в галузі регіональної політики знижують ефективність діючої інституційної інфраструктури реалізації політики регіонального розвитку. Інструменти реалізації державної регіональної політики, що застосовуються, не приносять реального зростання власних можливостей регіонів. Тому одним з базових орієнтирів ефективного державного управління регіональним розвитком має бути створення розвиненого інституційно-правового і фінансового середовища щодо регіонального розвитку загалом та окремих його складових елементів.

Значний внесок у дослідження державної регіональної політики внесли такі відомі вітчизняні науковці, як С.Біла [1], З.Варналій [5], В.Василенко [2], В.Воротін [6], М.Долішній [7], Я.Жаліло [6], В.Комірна [4] та інші фахівці у галузі державного управління та регіоналістики. Їх фундаментальні праці є основою для удосконалення механізму реалізації державної політики регіонального розвитку.

Метою статті є удосконалення моделі механізму реалізації державної політики регіонального розвитку.